

MEGINT ITT AZ ÉJSZAKA

A szerény mozdulatú, sötét ruhába öltözött, fiatal hölgy most már még jobban összehúzódott székén... Bizonyos homályos aggodalmak keltek benne s kedves, finom arcocskája ezektől még sápadtabbá lett s még félénkebbé amúgy is csendes hangja. - Vajon mi lesz itt? - kérdezte magától gépiesen többször egymás után s úgy érezte, mintha elveszne - teste-lelke elmerülne a téli napnak sivár végtelenében, mintha egyedül kerengene most már valamely messzi égi testek között s örökké egyedül... parány!... mely egyedül bolyong... s mi végre? S még a gyerekek zaja a másik szobában - még ez sem tudta mosolyát kicsalni - Szép homloka borús volt, arca gondterhelt - eltűnődött.

- Kegyelmes Asszonyom mindig oly jóakarátú volt irányomban - szólalt meg végre hosszú szünet után s türelemhez, várakozáshoz szokott lénye egész alázatosságával... - Oly szíves volt mindig... - Hiszen akkor sem utasított el magától...

- No, és úgy-e nem bánta meg fiam? - kérdezte az idős hölgy tűnődéséből felocsúdva. - A fiatal pedig maga elé nézett előbb s onnan a messzeségbe.

- Nem bántam meg - mondta lassan s ugyanolyan lankadtan.

- Jó ember - ugye-e?

- Igen, nagyon jó ember - felelte az igyekezet buzgóságával, bár még mindig leplezhetetlenül fáradtan. - Nagyon jó ember - ismételte még fáradtabban. - De hát az embernek sokat kell szenvedni, Kegyelmes Asszony - tette hozzá s most már mosolygott is. Azzal a bájos, vonzó, kifürkészhetetlen mosolyával, amellyel eddig - akaratán kívül is - még mindenki szívét megnyitotta.

- Ó, ó, ó - hiszen mindenkinek drága Zsófikám - mindenkinek - felelte az idős hölgy s nem tudta, mért van úgy meghatva. - Azt hiszi, nekem nem? - Ó, ha én magának mesélhetnék... - mondá s már érezte is, mint indul meg benne a panaszkodás, az örökös panasz régi, ismerős, meleg lendülete. De megállott hirtelen. Ő is félt ma a bizalmas percek közlékenységétől.

- Ó, ha én mesélhetnék - folytatta kis idő múlva. - De hát minek? - tette aztán hozzá s furcsán mosolygott. - Végül mélyet sóhajtott: - Nekünk asszonyoknak kijut!

- Ó, nekik is - a férfiaknak is, mondotta ő ugyanoly komolykodó tárgyilagossággal, mint amellyel otthon férje tudományos magyarázatait szokta hallgatni.

- Nekik is? - De mennyivel több nekünk! - csapott rá a kegyelmes asszony a régi rossz tapasztalatok örök indulatával. - Mennyivel több nekünk! - Igazán csodálom, hogy magának ezt még mondani kell! - Hiszen csak a gyerekek! - vegye csak ezt! Azt hiszi oly kis dolog, gyerekeket a világra hozni? - A hangja megint bizalmasabbá vált s kissé előre is hajolt.

- Tudja, hogy én mennyire gyűlöltem mindig az állapotomat? - folytatta aztán egész érthetetlenül keserű indulattal. - Magának megmondhatom, hiszen maga - volt talán az egyetlen, aki megértett engem. - Nehézkes voltam - mozdulni alig tudtam... Se ez - se az! Se dolgozni, se emberek közé menni! És mintha tisztátalan lennék! Sosem felejttem el! - És még hozzá a gondok... Ó micsoda zűrzavar - micsoda zűrzavar... És ezalatt űk, az urak jól megfésülködve a klubban kártyáztak... Én meg itt fetrengtem egyik karszékéből a másikba... kócosan! - Hiszen mesélhetnék én magának sok mindent - folytatta - de érezte, hogy ez már megint túl sok - megint kezd keservesen elkomolyodni, s ezt nem óhajtotta most. - Ami pedig azt illeti, lássa: én mégsem bántam meg

Zsófi - mondotta később. - Maga akkor megkérdezett engem, hogy mit szólok... Az ilyesmiben, tudja, tanácsot adni nehéz...

- Hová fordultam volna Kegyelmes Asszony?

- Igen - igen, hiszen nagyon jól is tette... Persze, mikor senkije sincs... Eltűnődött. - És most is jól tette, hogy idejött... És jöjjön csak mindig ide Zsófi, - akármi kellene... Amíg mi élünk, ez a ház mindig nyitva áll maga előtt... - S szavai után csend lett, furcsa csend. S az idős hölgy hangja melegen vibrálni kezdett benne.

- Mert lássa - mi szerettük magát... - kezdte újból s aztán fájdalmasan mosolyogva, megadással legyintett. Ez a mozdulata pedig nyilván azt mutatta, hogy megadja ő már magát kényszerűségeinek: ha ennyire feltolul a szívéből a szó, hát legyen.

- Mi szerettük magát - mondotta újból. Az uram egy nap hazajött a hivatalából és azt mondta: - Lujza, egy olyan kedves, drágalátos kislány dolgozik nálam... Hiszen tudod, hogy én reggel mindig álmos vagyok... De ha ezt a kislányt meglátom, mindjárt jókedvű vagyok... Te - az úgy mosolyog..., de úgy mosolyog! Bámulom! És egész boldog vagyok tőle... - - Tud-e még úgy mosolyogni Zsófikám, édes?...

- Óh - Kegyelmes Asszony...

- És én akkor gondolkodtam ám ezen Zsófi... Mert ez a szó... Én tudom már, hogy az ilyen szavak mit jelentenek nála... - - Mit csináljak most? - Negyvenéves voltam éppen... - ő meg negyvenkettő... emlékszem, hiszen ugyanazon héten van a születésnapunk... Á - ostobaság! Féltékeny leszek - most? - Hányszor hunytam én le a szemem - épp most ne? Igaz, hogy ez már nem olyasmi... De hát éppen azért... - És ha ő ilyen kedves és megmondja nekem... Hiszen én szeretem az uramat... Én szeretem...

Újra csend volt - s úgy látszott, mintha az idős hölgy még egyszer meggondolná, vajon mégiscsak mondja-e tovább, vagy sem? - Most már úgyis hiába - minden hiába - gondolta aztán. - Önuralmának megint vége volt - tovább beszélt tehát, bárha tudta, hogy évekig szégyenkezni fog miatta... - Ó micsoda zűrzavar - micsoda zűrzavar! - csengett vissza benne saját panaszja s ő maga ebben a zűrzavarban elveszett. - Tovább beszélt tehát...

- Megvártam, fogja-e még említeni? - És ő említette... Szinte könnyes volt az a komoly, jóságos szeme, ha magáról beszélt... Hogy árva leány és senkije sincs... És hogy milyen szelíd...

- Akkor aztán egy este odamentem hozzá - vacsora után voltunk... és... és megöleltem... - Ugye Zsófikám, édes Zsófikám, most már mindent elmondhatok magának...

S nem sóhajtott sem ő, sem a fiatal - Ó ha most sírhatnék! - érezte mind a kettő. S ez az óhaj tette fátyolossá szemeiket s az öreg hölgy tétova hangjait a rideg, téli csendben. - Odakinn alkonyodni kezdett.

- Szóval igen... - megöleltem őt... és sírtam... talán sírtam is... Ő pedig reám nézett és nem értette a dolgot... És akkor azt kérdeztem tőle... Mondd Kálmán... mondd meg az igazat - én elbírom... én nekem talán - talán még jól is esik... Légy egész őszinte velem... Hát olyan vagyok én, akivel te ne lehetnél őszinte?... Rossz vagyok? - vagy nem szeretlek téged annyira?... - azt hiszed, hogy nem szeretlek?...

- És akkor rám nézett és megsimogatott engem... és mosolygott ugyan... de láttam, hogy gondolkodik... És azt is láttam rajta, hogy most - most nem fog hazudni... Mert, tudja Zsófi - én azt már a füle állásáról észreveszem, ha hazudni akar...

- És nem is hazudott Zsófi... megmondta nékem az igazat... És nekem most be kellett bizonyítanom... hosszú évek alatt... hogy én méltó vagyok erre... erre a bizalomra... hogy nekem nem kell hazudoznia, mert én elbírom az igazságot... Ő megmondta nekem egész nyíltan, hogy ő igen, szereti magát... Még azt is megkérdeztem tőle, hogy nagyon-e? És akkor... akkor láttam a tekintetén, hogy most már szenved kérdéseim miatt... tehát nem kell tovább firtatnom a dolgot... - Nagyon Lujza - mondotta és igen komolyan nézett a szemembe és én éreztem, hogy küszködik magában... és hálás voltam neki ezért... Oly komoly és meghatott percek voltak... - El kellett tehát hinnem mindezt - és esküszöm, esküszöm Zsófi - nem haragudtam egy percig sem... - csak álmomban. Álmomban egyszer úgy volt, hogy ő nagyon beteg és én sírok, majd megszakad a szívem... de nem ott, ahol ő van, hanem a másik szobában... és mikor bemegyek hozzá, nem mutatom neki, hanem közömbös vagyok vele... - És ezen kívül reggel - tudja, mielőtt felkeltem volna - az ágyban szoktam mindig haragudni vagy egy fél óráig...

- No, és akkor néhány hét múlva már én sem bírtam ki tovább és azt mondtam neki: - Kálmán, Kálmán - hozd el ide azt a kislányt - hadd lássam én is... - ugye megteszed... No, és akkor... - így volt a dolog... És akkor én is megszerettem magát... És higgye el: egész szívemből...

Előrehajolt. Szemei komoly és fájdalmas fényben ragyogtak - s mégis, mintha valamelyest most már megkönnyebbült volna.

- Mert tudja... tudja, maga is abból - egészen abból a fajtából való, mint az én uram - folytatta kis szünet után. És én ezt már régen meg akartam mondani maguknak... Akiket csak szeretni lehet... És ezenkívül... ezenkívül még azt is régen meg akartam még mondani... magának, vagy az uramnak, hogy én tudom... Ó én tudom, hogy maguk jól összeillettek volna...

- És mondja Zsófi... legyen most velem egészen őszinte maga is... hiszen láthatja, hogy én megérdemlem ezt... És ennek különben is most már tizenegy... nem is - már tizenkét éve... És nézze gyermekem: - én már egészen ősz vagyok...

Elakadt. A hangja újra remegett s az előbbi szédület környékezte. A könnyei is megeredtek s elborították szemei már megtört fényét. - Suttogott.

- Mondja Zsófi - maga is szerette ugye?

- Igen - szerettem, Kegyelmes Asszony...

- Nagyon szerette Zsófi?

- Igen - nagyon szerettem Kegyelmes Asszony...

- Úgy, mint én?... Mondja meg őszintén... - A másik valahogy fájdalmasan mosolygott e furcsa kérdésen... Láthatóan kínlódott... De azért lassan és nyugodtan felelte:

- Úgy szerettem Kegyelmes Asszony... hogy jobban már nem tudok...- mondotta és a szemeit nagyon kimeresztette reá. - Újra csend volt egy pillanatig.

- Jól van Zsófi... ezt én magának el is hiszem... Hiszen őt csak így lehet szeretni... - És mondja: - ugye nem voltam rossz magához soha?...

- Nem Kegyelmes Asszony...

- Nem úgy-e? És megígérem - nézze, a szívemre teszem a kezem, és úgy ígérem meg - hogy sosem leszek rossz magához... Hiszen nem is tudok... Mert magukat... a maguk fajtáját szeretni kell... - Mondja Zsófi... Nézzen a szemembe és adja ide a kezét... - úgy! - És mondja meg nekem Zsófi - hiszen én már öregasszony vagyok... mondja, történt... történt maguk között valami?...

- Soha semmi Kegyelmes Asszony - felelte a másik azonnal és épp oly rendületlenül, ámde érezte, hogy az a keze, amelyet a kegyelmes asszony simogat, jéghideggé vált. -

- Meg mer maga erre esküdni? - kérdezte tovább s kínlódásában bizonyos elidegenítő, hamiskás nyájasság jelent meg arcán. - Nyilván azt hitte, hogy ennyi hízelgésre mégis csak szüksége van e döntő pillanatban... - Zsófi azonban mindezt mégsem bírta már el tovább: - legalább a kezét kellett hamar kihúznia a forró kezekből... - Aztán ügyetlenül mutatott a másik szoba felé... Reszketett.

- Ott... ott...- dadogta - Ott van a gyermekem...

- Nem... nem... azt a világért sem... - nem kívánom - kiáltotta a másik... - s talán ennek a beszélgetésnek egész szégyene zuhant rá e pillanatban - mert orcái egész ijesztően kigyúltak. - Szörnyen kínlódott.

- Nem Zsófi... hiszen ez már jól is van így... - kiáltotta s mintha hadonászni akarna kiáltozásával, hogy mindent: az arcát - a szívét újra eltakarja vele... - Aztán hirtelen elcsöndesedett.

- Most már... most már minden jól van... - mondotta összetörten s oly fáradtan dőlt el karszékében, mint aki most mindjárt el fog aludni. - Utóbb még a szeméit is lehunyta. - Újra csend volt.

- Akkor... akkor én meg vagyok nyugodva - szólt később. És ez a hajsza, ami azóta van az én szívemben - akkor ez mind hiábavaló volt... - mondotta maga-magának - s az utolsó szavakat olyannyira erősen hangsúlyozta, hogy saját maga is felijedt erre.

- Mért kínozza magát az ember? - kiáltott fel... Afelől csak biztos lehetek?... Azt csak nem hiszi senki - maga sem, hogy ő ne szeretett volna engem?... Mondja csak? - - De nem várta be a választ. - Újra hátradőlt székén, lehunyta szeméit és lihegve, nyugtalanul dobálta magát benne. - Aztán újra elcsöndesedett de megint csak egy pillanatra. Olyan volt ez, mint az álmatlanok egy másodperces mély álma.

- No és - mondja Zsófi - kiáltott fel hirtelenül, izgatottan, mint aki gyötrelmétől már nem tud megválni... - Mondja - ő sem akarta?... Értsen meg: - ő nem is akarta, hogy valami... valami legyen?...

Ámde - a fiatalasszony most már összeszorította a száját és hallgatott. - Finom kis arca a rettenetes erőfeszítés után csak most kezdett tüzesedni. A téli nap is éppen véle szemben borult az alkonyatba s előntötte alakját fáradt fényével. - Az egész lény: szőke haja, gyermekes, bízó, szürke szeméi, szédítő karcsúsága minden ízének - minden minden ragyogott rajta. És hallgatott.

- Így volt szép - mondotta ki végre nagy nehezen és - még mindig vérbe borulva mosolygott. - Hiszen én itt bejáratos voltam - tette még hozzá halkán és újra elnémult. - Úgy remélte, hogy ezzel a döntő szóval be is van fejezve mindez - mindez a sok szörnyűség, de tévedett. - Mert ez az «így volt szép» - újra rettenetesen felizgatta a másikat. Egészen oda volt már - levegő után kapkodott s talán szeretett volna felállni - de nem volt ereje hozzá. - Pokolian szenvedett megint:

úgy, ahogy ő szeretett szenvedni... De csak pillanatokig. Nem bírta már - hirtelen elbágyadt - összeesett s láthatóan elejtett mindent.

- Igen - mondotta kis idő után, még mindig lehunyt szemmel. Igen - maga megkérdezett engem...
- Mi más tanácsot adhattam volna?... - Bűnös nem vagyok...

- És én nem is bántam meg Kegyelmes Asszony...

- De az óta maga csak egyszer volt nálam...

- Én is asszony lettem Kegyelmes Asszonyom... De szegény asszony...

- Úgy?... Hiszen igaza lehet... - mondá a másik megrázva fejét. - S kis idő múlva újra felriadt:

- Mondja - magának talán rosszul is esik, hogy én még mindig Zsófinak szólítom... Mondja meg az Istenért... Hisz én csak azért teszem... csak azért, mert oly jól esik...

- Jól esik, hogy így szólít - mondá a másik kiegyenesedve. - Szándékosan nem címezte őt e pillanatban - mert úgy érezte, hogy a régi megaláztatások elégtételének perce ez...- Rendben van - megengedtem - most már szólíthatsz Zsófinak - gondolta.

- Én nem vagyok bűnös - el kell hinnie - kezdte a kegyelmes asszony újból... Hiszen maga azt mondja Zsófi, hogy az ura jó ember... Ó - az nagyon sok Zsófi!... akkor nem szabad panaszkodnia... Mert lássa - én még ezt sem tudom biztosan... az enyémről...

- Az talán mindegy is Kegyelmes Asszony, hogy jó-e valaki - mondotta a másik - és most már mosolyogni is tudott.

- Mindegy? - kérdezte az idős hölgy ijedten. - S mint, aki csak most eszmél rá valamire: megdöbbenve mereszté reá szemeit egy ideig a homályban. - Mindegy? - kérdezte újból és fürkészve leste arcát, vajon jól érti-e?

- Mindegy - felelte a másik, szerénységétől alig várható határozottsággal. - Mindegy - ismételte. - Hogy szeretjük-e, az a fontos...

- Úgy? - Maga ezt hiszi? - Hiszen lehet... Mert lássa: én jó akartam lenni hozzá... ez volt minden erőm... azt hittem, hogy akkor... akkor talán megérdemelném...- Elhallgatott s a szemei megint megteltek könnyel.

- Mi mindnyájan erre törekszünk Kegyelmes Asszony... Csakhogy...

- Mi - csakhogy?... Mondja csak ki Zsófi...

- Csakhogy - az megint más valami - mondotta a másik s elfordítá a fejét. - Talán mégsem - mégsem szabadna ily nyíltan beszélni erről... - gondolta s a másik szobából beszűrődő villanyfény fényjátékát figyelte a padlón... Ó csak már elmehetne innen!...

- Hisz ez nagyon érdekes - pattant fel tûnődései után hirtelen s keserű frissességgel a kegyelmes asszony... Szóval a maga ura is ilyen - ő is hiába jó...- s még fel is nevetett e szavai után. - No, de mindegy az ma már! - mondotta azután, felrázva magát szenvedéseiből. - Szóval... szóval - most már el kell hinnie nekem... Sok álmatlan éjszakám volt emiatt... - és végül is felmentettem magam... Én nem azért tanácsoltam magának akkor, hogy igenis, menjen hozzá... Én, mikor maga eljött hozzám és elmondta a dolgot - én akkor lehunytam a szemem... és azt mondtam magának: - lehunyod a szemed és úgy figyelsz reá, mintha a magad ügyéről volna szó... Mintha a tulajdon leányod volna... És a szívedre hallgass és semmi másra! - Azt mondják, hogy jó szíved van!...

Most mutasd meg... - Ez egy szegény leány, senkije sincs... És ez... ez a dolog... ez a boldogtalanságba vezet... Egyedül marad és egész életében fájni fog a szíve... Mert őt, tudom, nem lehet elfelejteni... És akkor senkije sem lesz, csak az örökös bánat... És azt mondja, hogy aki kéri, jó ember - ő meggyőződött róla - kiismerte... Igaz, hogy zsidó... - de ez csak jó... mert a zsidók jó férjek... Talán nem lehet őket annyira szeretni - de nem hiszem, hogy olyasmire képesek volnának... olyasmire, ami... ami a legjobban elkésérít... - És igaz, hogy művészféle... és az nem éppen valami jó foglalkozás - de van hivatala is... És magát szereti...

- És mikor aztán elhozta őt ide - még jobban megnyugodtam... Egészen derék, szép ember... E mellett élni nem lehet kellemetlen... És hogy mennyire szereti magát - hiszen az minden mozdulatán látszik... És amit maga most itt mondott nekem, hogy egy kicsit lusta... - Hát Istenem! - Sőt én még azt is mondom magának - ne bánkódjék most sem - egy percig sem! Nézze - mindenki menekül most az állami hivatalokból... Hát meg lehet abból élni?... Azt hiszi, mi nem kezdünk nagyon is nyugtalankodni?... Hogy mi lesz már?... Örüljön - örüljön Zsófi... Elbocsátották, mert zsidó... Rendben van - kap egy másik állást, ahol ötször annyit fog keresni... És én - és az én öregem, megígérjük - szívből megígérem...

Hirtelen ismét elborította szemét a könny.

S a másik most már felugrott hozzá és átölelte lelankadó fejét... - és mind a ketten ott zokogtak egy ideig - átfonva egymást, boldogtalanul.

- Megígérem Zsófi - suttogta - én magam megyek el... és nem nyugszom... nem hagyok el Zsófi...- ne sírj édes... édes kis leányom...

Csend volt. S azt az ügyetlen, gyenge kaparászást, mely ezalatt a szomszéd szoba ajtaján oly állhatatosan neszelt, ők nem hallották meg, sem azt, mikor egy kéz belülről kinyitotta az ajtót. - S egy pillanat múlva már egy gömbölyű, apró leányka topogott a küszöbön.

- Nagymama! - sikongott feléjük. - Nagymama, hogy mit tud ez a fiú!... - Mind a két asszony felegyenesedett.

- Hát mit tud - kincsem, drágám? - kérdezte könnyeit törülgetve s most már boldogságában is még egyre zokogva.

- Hogy ez mit tud - ez a - ez a fiú - kacagott a kicsike boldogan s két karját nyújtotta nagyanyja nyaka felé.

- Hát mit tud? - mondd - meséld el nekünk szépen...

- Hát úgy bolondáz... De úgy bolondáz - mondotta a kicsi s arcockája duzzogóra gömbölyödött...

- Hát bántott téged az a csúnya, rossz fiú - kérdezte a fiatalasszony átölelve őket... - Na mondd!...

- Nem bántott éngemet - de csak úgy bolondáz - kényeskedett tovább a puha kis jószág, mohón ölelve nagyanyja nyakát. - S ők ezalatt már ott is állottak a villanyfényes gyermekszoba küszöbén, ahol mind a ketten szótlánul megálltak.

*

S valóban, nem közönséges fogósdí ment odabenn végbe. A «fiú» - a fiatalasszony tíz éves fia volt a bohóc - aminek jeléül egy piros kendő volt a fejére kötve s már maga ez igen mulattatta őt, hogy öneki kendő van a fején. Szívből, kicsapongón kacagott s lelógó csücskét oda-oda libbentette üldözőinek, miközben grimaszokkal, bohókás, csúfondáros mozdulatokkal is ingerelte

őket. Két kislány, egy hat év s egy nyolc év körüli, ott settenkedett körülötte, kesernyés, ideges jókedvvel kacagva mókáin - s neki-neki iramodva - kétségbeesett elszántsággal, hogy mégis csak megfogják. Még nevettek ugyan, de már kimerülten - s nyilván látható volt, hogy a síráshoz vannak már közelebb, mint a nevetéshez... Fáradtak voltak s kielégületlenek... Csak a fiú volt közöttük még mindig friss és élénk s egyre ragyogóbb, egyre boldogabb.

S most, hogy közönségük is akadt - a két kislány is nekilendült - még egyszer! S ő mint a gyík, siklott ki újra kezeik közül - hajlékony dereka majd hogy ketté nem roppant... Ott hajlongott, guggolt, bújt, siklott előttük alig néhány tenyérnyi területen - szédítő gyorsasággal és ügyességgel - s ajkán anyjának boldog nevetése... A kislányok pedig ettől nemsokára már egészen vadak lettek - most már ütni akarták volna s kiabálva, sikoltva úgy szédültek utána, mint valamely bohó, piros üstökös után a csóvája - lobogó hajjukkal, libegő szoknyácskáikkal - s újra kipirulva az élvezettől és bosszúságtól... A nagyobbik - különösen a nagyobbik sikoltott nagyot, ha már-már elérte... Szemei kitágultak ilyenkor, karjai kinyúltak utána, de ő térdre bukott, vagy megállt, vagy elvágódott - bámulatos találékonysággal s a gyermek célt tévesztve lendült tovább egyedül, kitért karjaival... - A kegyelmes asszony a meglepetéstől szótlánul nézte - a kisbaba nagyanyja nyakán ujjongott - a másik asszony pedig az ajtóhoz támasztva szép, szőke fejét, kissé kinyílt ajakkal hosszan, hangosan nevetett.

Szédült a büszkeségtől.

- Hiszen ez az én fiam - érezte lényé legbensejében - szinte a szerelem testi forróságával - ez az én kis fiam - ujjongtak erei és szíve s a vér boldogan kerengett benne e pillanatokban.

- Milyen szép fiú ez! - mondá egyszerre a kegyelmes asszony, feléje fordulva, kissé szárazon.

- Nagyanya - nézd, nem bírunk vele!... fakadt ki végre a panasz a kisebbik gyermekből s nyafogva, lihegve állt ki a játékból nagyanyja elé.

A fiút most már csak a nagyobbik üldözte - de ő aztán konokan: összeszorítva száját és szemöldeit - most már haragos és megalázott becsvággal. Látszott rajta, hogy nem könnyű természet.

S a fiú csak annál szilajabb lett. A kis asztalt most már úgy ugrotta át, hogy oda sem nézett... Az ő arca is tüzelt - sötét szemei pedig oly sokatmondóan villantak anyja felé, mintha néki, csak néki akarna ő dicsőséget szerezni...

S az anya felfogta e pillantást. Az ő szép, bágyadt szemei is különös fényben ragyogtak most - mosolyogtak...

Aztán hirtelen leguggolt s kitérte karjait.

S mint ahogy a karcsú fecskék egyetlen ívben libbenek fészükre - úgy repült ő is, a vad fiú egyetlen ugrással karjai közé. Összefonódtak, forrón. A kislány pedig dacosan, lihegve állt meg előttük s várt. Mintha még most is a jussát követelné.

-No jöjj hát te is - mondta Zsófi mosolyogva s együtt ölelte át a kettőt: a boldog fiút s a kesergő, vonakodó kislányt.

- Hát nem vagy boldog? - susogta most a kegyelmes asszony feléje - és suttogásában is ott égett szívének minden keserűsége.

- De az vagyok - mondotta ő halkán, lehunyva szemeit. S e pillanatban képek és gondolatok száguldottak keresztül benne, mint a villámcsapás: - talán egész élete. S egy sikoltás: igen, igen én boldog, boldog, boldog vagyok. - S ott térdelt még sokáig, rájuk borulva.

Aztán sápadtan felállott s körülnézett: - a kegyelmes asszonyt kereste tekintetével. Ő ott állott most már a kályha mellett, didergősen melengetve fájó tagjait - s mintha ő is, ő is mindent átgondolt volna újra ezalatt. Homloka ráncos a gondtól és bánattól, arca sápadt s egy végzetes, mindennel leszámoló, halálos komolyság rajta.

Mikor észrevette, hogy nézik, megrázkódott.

- Megint itt az éjszaka... - mondotta ekkor tûnődve s mintha e szóval kimondhatatlan fájdalokra emlékeznek. S utána még bólogatott is magának.

- Hallatlanul ügyes! - fordult ekkor hozzájuk az örökké mosolygó német kisasszony, egy minden rejtély nélküli arc. - Hallatlanul ügyes!... Famos! Kérem, Kegyelmes Asszony - tessék megnézni - ezt is ő csinálta...

A nagy asztalon egy építőkövekből összeállított kis híd állt. Első pillantásra valóban formás kis építmény, ügyes munka... De mielőtt jól megnézhatték volna - a nagyobbik lányka odaugrott s felborította.

- Vera! - hát ilyen vagy! - fedtte őt a nagyanyja, egész belepirulva szégyenébe.

- Ilyen vagyok... Hát! - Ilyen vagyok! - kiáltotta a kislány - de hangjának vidámsága s kielégültsége nem volt őszinte. Érezte ő, hogy mindenki haragszik itt reá s a feddő pillantásoknak ebben az idegenségében - hogy jókedvét kimutassa - mindenkitől elhagyatva még ugrálni is kezdett az asztal körül.

A fiú pedig elszomorodott, de csak egy pillanatra.

- Kár volt - úgy-e anya? - mondotta aztán és hátrahajolva kereste anyja nyakát kitárt karjaival.

- Óh anyám - vegyen nékem is építőköveket - rimánkodott.

- Minek az neked? - Hiszen te nagy fiú vagy már ahhoz...

- Ha nagy fiú is... - mondotta most a kegyelmes asszony... Amiért Vera ily csúnyán viselkedett veled szemben... most elviszed az építőköveit... A tied - neked adom fiam...

- Az nem baj - mondá most Vera - kesernyés mosollyal és tovább ugrált s még karjait is lóbázta hozzá.

- Mindig azt mondod, hogy fiús játékokat akarsz - de hát látom én, nem vagy te méltó rá - mondotta most a kegyelmes asszony őszinte haraggal. - Baba való neked!

- Nem vagyok méltó rá - felelt Vera és gömbölyűen fénylő, gyűlölködő szemekkel pislantott nagyanyja felé. Ám mégis csak megállott mulatozásában: - mert itt volt a komoly perc - az öreg hölgy valóban kezdte becsomagolni az építőköveket. Látszott rajta, hogy sírni szeretne, de összeszorította száját.

- Nem vagyok méltó rá - mondotta újból és vállat vont.

- Oh, mily rossz vagy - mily rossz vagy - sopánkodott felette a kegyelmes asszony... - És most már elég is, tudod... Ne hozz még nagyobb szégyenbe...

Szinte fiatalnak látszott most: - régi, érzékeny szépsége világolt kipirult arcán. Buzgón csomagolt, lesütve szemeit.

- És ha majd este sírni fogsz Vera - én nem foglak vigasztalni, nehogy azt hidd - folytatta aztán és unokáján feledve aggódó, tûnődő tekintetét, már rátette volt a fedelet a dobozra. Ám - hirtelen, mintha egy gondolat megzavarta volna - újra leemelte róla s ziláltan, kapkodva egyéb dolgokat is rakott mellé... ami éppen a keze ügyébe esett. S miután érezte, hogy figyelik - annál nagyobb lendületbe jött zavarában. Végül is az egyik szekrényhez futott s kitárta tiszta gazdagságát...És mindenfélét szedett ki most már onnan is - lázasan, lélekjelenlét nélkül, - hogy ezt mind, mind odaadja - mindenét, a vérét, zakatoló, szegény, vérző szívét... - S a többiek szótlanul, bámulva nézték riadt munkálkodását.

Ám ekkor egyszerre, mintha senki sem volna itt olyan, aki előtt szégyenkeznie kellene - hirtelen odaszaladt a kályhához s ráborulva csendesen, nyíltan s egész szívével elkezdett sírni.